

NEDOVRŠENA MISIJA: GALERIJA (DANTE) MARINO CETTINA U UMAGU

IM 37 (1-4) 2006.
KOLEKCIONARI
COLLECTORS

RADMILA IVA JANKOVIĆ ▫ Zagreb

sl. 1. IRWIN, NSK Konzulat, Umag, 1994.
Članovi grupe IRWIN s konzulom Marinom Cettina i njegovim obitelji, 10. rujan 1994., Cibachrome 120x120
snimio: Franci Virantsl.

2. Marino Cettina, kolekcionar i utemeljitelj privatne Galerije [DANTE] Marino Cettina u Umagu
snimio: Franci Virant, 1994.
Marino Cettina (1959., Umag – 1998., Umag) Studij interior-designa pohađao je u tršćanskom Institutu za umjetnost (Istituto d' Arte, Trst, Italija). Priredio je više umjetničkih projekata u zemlji i inozemstvu. Izdavač je knjiga i kataloga vezanih uz suvremenu umjetnost: *Američki kvintet* (1993.), *Goran Petercol* (1993.), *Andres Serrano* (1994.), *Zemljopis vremena: IRWIN* (1994.), *Robert Gober* (1995.), *Jack Pierson* (1996.).

Galerija Dante, koja danas nosi ime njezina utemeljitelja Marina Cettine pojava je koja se od sredine osamdesetih počela događati kao neobična iznimka koja je samo potvrđivala pravilo o gotovo nepostojećim standardima privatnog galerizma, ne samo u Hrvatskoj, nego i čitavom prostoru Istočne Europe prije pada Berlinskog zida.

Galerija Dante, nazvana po ulici u kojoj se nalazi, pojavila se daleko od metropole, u istarskom turističkom gradiću Umagu. Svjestan činjenice nepostojanja tržišta suvremenim umjetničkim djelima, Marino Cettina otvara kafić-galeriju, nevelik prostor na čijim će se zidovima ubrzo početi nizati velika imena svjetske i domaće suvremene umjetnosti. Cettina je kriterije gradio prema zapadnim uzorima, učeći od najboljih, među kojima je bio i glasoviti galerist i trgovac umjetninama Leo Castelli. Često je putovao, osobito u New York gdje je posjećivao izložbene prostore i sajmove, te sklapao utjecajna poznanstva s galeristima, kustosima i umjetnicima. Dvije godine nakon otvaranja ugostiteljskog prostora, Cettina organizira izložbu posvećenu fotografu Robertu Mapplethorpeu, čime je brzo dao naslutiti ne samo za skromni prostor galerije-kafića, nego i za mnogo širi kontekst mjesta i vremena, gotovo iracionalno visoke kriterije kojima nikada nije prestajao stremiti. Zahvaljujući upravo intenzivnom prijateljevanju s Castellijem, u Galeriji Dante ubrzo je prikazan grafički ciklus Jaspersa Johnsa 1991., slijede izložbe Roberta Rauschenberga i Roya Lichtensteina, a tijekom 1988. *Njujorški kvintet* – umjetnici Richard Serra, Richard Artschwager, Robert Morris, Bruce Nauman, Ed Ruscha.

sl. 3. Marino s članovima grupe Irwin, Marinom Gržinić i Gracijanom Kiršićem na promociji kataloga *Zemljopis vremena*, Narodni muzej Labin, 1994.
snimila: Slavica Ružić

sl. 4. Tomislav Gotovac i Marino Cettina, New York, 1993.

sl. 5. Paula Cooper i Marino, New York, 1995.

sl. 6. Alexander Brener, Getulio Alviani, Giancarlo Politi, Barbara Scurz i Marino Cettina, Umag, 1997.

sl. 7. Marino s umjetnicima Damirom Sokićem, Goranom Petercolom i Dubravkom Rakoci, Umag, 1994.

sl. 8. Marino i Zoe Leonard u Galeriji [DANTE] Marino Cettina u Umagu, 1997.

sl. 9. Marino i Robert Gober u atelju umjetnika, New York, 1995.

sl. 10. Na otvorenju skupne izložbe *Mlada hrvatska scena*, Umag, 1993. (Simon Bogojević Narath, Marino Cettina, Remza i Želimir Košević, Sandro Đukić)

Jednaku pozornost Cettina posvećuje domaćoj suvremenoj sceni, ne samo organiziranjem izložbi u Galeriji Dante, nego i neprestanim nastojanjem promoviranja naših umjetnika u inozemstvu, na izložbama i važnim međunarodnim sajmovima u New Yorku, Madridu i Rimu, vodeći pri tom uvijek računa i o promociji tada još neafirmiranih mladih umjetnika (Sandro Đukić, Simon Bogojević Narath, Ivana Keser, Neli Ružić...).

Kako paralelno vodi kafić i restoran, u umjetnost nerijetko ulaže sredstva koja stječe zahvaljujući svojoj drugoj velikoj strasti – kulinarsvu. Sredinom devedesetih, u suradnji s njujorškom galerijom Paula Cooper, Cettina prvi put u Hrvatskoj predstavlja fotografsku mega zvijezdu – Andresa Serrana, a potom i druge umjetnike koji su u tom razdoblju dosegali sam vrhunac umjetničke karijere poput Zoe Leonard, Roberta Gobera, Jacka Piersona, Alexandera Brenera, Vadima Fischina...

sl. 11. Marino s Leom Castellijem i Jasper Johnsom u Leo Castelli galeriji, New York, 1993.

sl. 12. Marino Cettina i Marina Abramović, Venecijanski bienale, 1995.

sl. 13. Dubravka Rakoci, *Krug*, instalacija (u organizaciji Galerije [DANTE] Marino Cettina, od 11. do 15. rujna 1994., Umag) Snimio: Boris Cvjetanović

sl. 14. Goran Trbuljak, *Staklena paleta*, 1992.

Skice za skulpture (kamen, mramor, željezo) Vlasništvo umjetnika. (rad s izložbe u Galeriji [DANTE] Marino Cettina u Umagu)

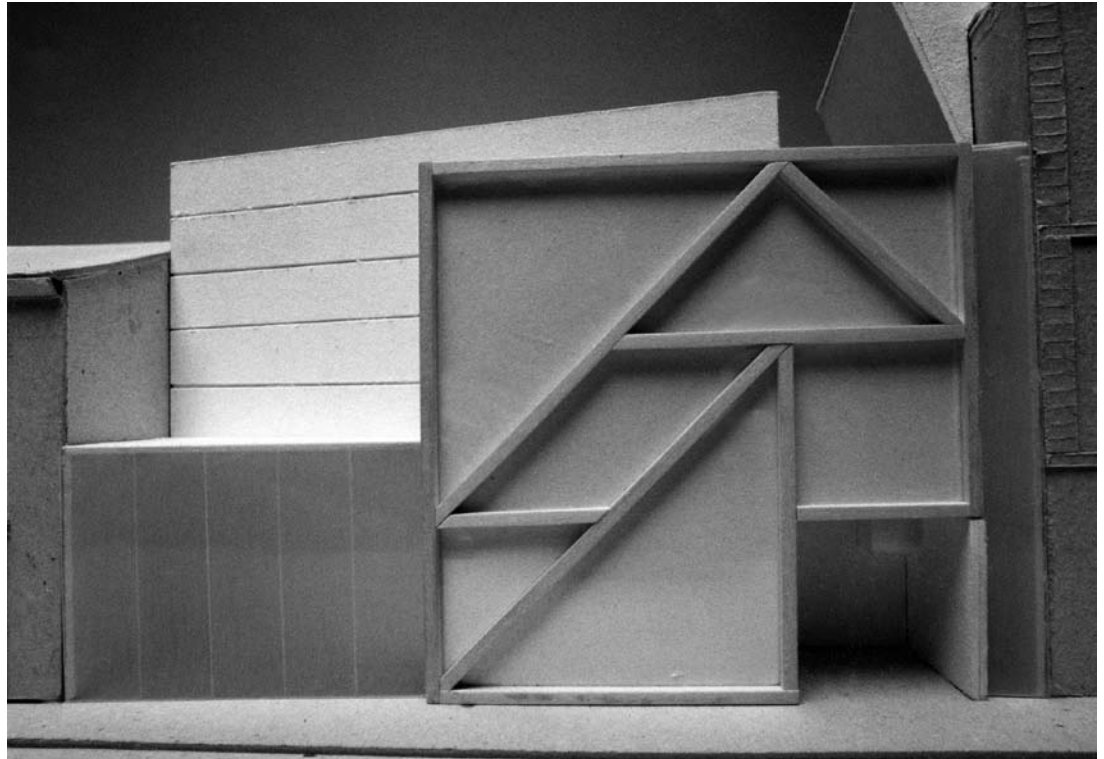

Budući da istarski poluotok nije zahvaćen ratom kao ostatak Hrvatske, djelatnost galerije u ratnim se devedesetima nastavila bez prekida. Galerija Dante u tom razdoblju predstavlja svojevrsnu oazu, budući da Cettina financijskom pomoći u troškovima produkcije, dodjelama nagrada, a pokatkad i nekom uspješnom transakcijom na inozemnim sajmovima stimulira domaću umjetničku produkciju. U želji za integriranjem suvremene umjetnosti u svakodnevici svojih sugrađana, izlazi iz galerije u eksterijer grada, koji će u jednom trenutku čitav postati galerija, zahvaljujući *site specific* intervencijama Dubravke Rakoci *Krugovi* za koje će umjetnica 1994. godine biti nagrađena uglednom Vjesnikovom nagradom *Josip Račić*. Nesvakidašnji projekti odvijaju se i u interijeru, ne samo u galeriji nego i u privatnim prostorima obiteljske kuće Cettina. Slovenska skupina Irwin, iste će godine na svečanom otvorenju Konzulata NSK u Umagu kuhinju pretvoriti u ured veleposlanstva NSK države u vremenu, izdajući građanima putovnice, te predstavljajući nove radove iz serije *Prijedlog za Veleposlanstvo u Peking*.

Godine 1996. Galerija Dante seli u veći prostor koji se nalazio u sklopu teniskog kompleksa Stella Maris, gdje je predstavljen niz novih projekata suvremenih hrvatskih umjetnika: Mladena Stilinovića (*Odsutnost-Početak*), Gorana Trbuljaka (*Transparenti*), Boris Cvjetanovića (*Škola*), Ivana Keser (*Salle d'introduction*)...Usprkos narušenu zdravlju, Marino Cettina nastavlja razvijati suradnju s galerijama u inozemstvu, posebice u Londonu gdje stupa u kontakt s renomiranim galerijama White Cube i Interim. Program se usprkos sve većim poteškoćama sa zdravljem i sve beznadnijim prognozama nastavlja punim intenzitetom do posljednjih dana, kada ležeći u krevetu daje naputke svojim suradnicima za dovršavanje izložbenog programa, razgovara s umjetnicima i mladim povjesničarima umjetnosti izražavajući svoje nezadovoljstvo s mnogim ograničenjima u svijesti pojedinaca i institucija s kojima se susretao za svojeg intenzivnog djelovanja.

Prvi dolazak u Umag nakon Cettinine smrti 1998. bio je u vrijeme kada je galerija (kako se barem na prvi pogled činilo) već posve uspješno funkcionirala u novom prostoru, ugodnom white cubeu u sklopu teniskog kompleksa Stella Marris gdje su se tada prvi put hrvatskoj publici predstavljali popularni *Mladi britanski umjetnici* (YBA). Idući posjet Umagu u ljeto 1999. navijestio je naglo gašenje tog posljednjeg velikog Cettinog pothvata. U galerijski prostor uselila je blagajna s prodajom karata za teniski turnir. Na okolnosti koje su posve narušile intimističku koncepciju izložbe, bugarski umjetnik Nedko Solakov spremno je odreagirao rečenicom: *...upravo sada, upravo ovdje, TENIS je nadvladao sve slabije...Zato, molim vas, odite malo naprijed i kupite kartu za slavni turnir...* Odmah nakon toga, usprkos definiranom programu za 1999. galerija je morala iseliti, vratiti se natrag u obiteljsku kuću odakle je sve krenulo.

S odmakom od deset godina logično se upitati što se dogodilo u međuvremenu? Je li Marinova galeristička poruka sa zapada usvojena? Je li se od svih velikih promjena koje su se dogodile i koje se događaju, naglim procesima privatizacije u ekonomskoj sferi, nešto bitno promijenilo i u načinu funkcioniranja umjetničkog sustava? I što je sa statusom umjetnika?

sl. 15. – 17. U susret novoj Galeriji Marina Cettine?

Fotografije arhitektonskih modela galerije koje su osmislili i izradili arhitekti Vinko Penezić i Krešimir Rogina, 1995. godine
Fotodokumentacija: Dezi Cettina

Nakon ponovnog premještanja galerije u obiteljsku kuću i nevolja s restoranom, program se u nešto sporijem ritmu ipak nastavlja zahvaljujući tihoj ustrajnosti njegove supruge Dezi Cettina i nezamjenjivoj podršci teoretičarke, video umjetnice i kustosice Marine Gržinić koja nakon Cettinine smrti organizira nekoliko samostalnih, te dvije skupne međunarodne izložbe (*Blody_Body_Value_Nobody*, 2000., *Zero_Absolute_The Real*, 2001.). Ta je dugogodišnja prijateljska i poslovna suradnja 2001. okrunjena knjigom *Future perspective* u kojoj nije ostala zabilježena samo memorija o jednom usamljenom slučaju privatnog galerizma, nego i širi kontekst zbivanja jednog turbulentnog vremena. Nakon što se činilo da dalje više ne ide, 2002. godine odazvala sam se pozivu na suradnju, budući da sam od 1996. svaki put iznova privučena programom, često posjećivala galeriju. U dugim razgovorima s Cettinom koji je osobito rado stečena iskustva prenosio mladim suradnicima, umjetnicima i kolegama, ponekad bih se uhvatila u nelagodi i nesnalaženju s nekim drukčijim strategijama, koje su mi tada djelovale suviše udaljeno od poratne svakodnevice. Ipak, bilo je posve jasno da u pozadini svega nije bila gruba utrka za profitom, nego prava strast, želja da se granice probijaju u oba smjera i nešto drukčije i novo napravi baš u toj i takvoj zbilji. Gašenjem restorana, galerija sve skromnije poticana sredstvima iz gradskih i državnih proračuna, kolebljivo (ali ipak) nastavlja s radom, nastojeći umjetnicima omogućiti pomoć u realizaciji novih ideja.

U posljednjih nekoliko godina u Galeriji Marino Cettina predstavljaju se umjetnici mlađe i srednje generacije: Ivana Vučić, (*Madonna*, 2002.), Ivana Franke (*Točke vremena*, 2003.), Ksenija Turčić (*Ljubavnica*, 2003.), Silvia Potočki (*Kontakt*, 2004), Ivan Marušić Klif (*Sincronicity*, 2005), Tanja Dabo (*Ti si prekrasna osoba*, 2006.) itd. Pronašavši u arhivi nekoliko zanimljivih projekata koje Marino Cettina nije stigao s umjetnicima ostvariti za života, Dezi Cettina prošle godine uspješno organizira izvedbu urbane intervencije Gorana Trbuljaka na kontejnerima za smeće pod nazivom *Only for art*.

Osim njegove posljednje želje za održavanjem kontinuiteta, ostalo je također nešto čime je Cettina obvezao i zadužio svoje nasljednike: zbirka od otprilike stotinjak umjetničkih djela. Uz velika imena (Bruce Nauman, Andres Serrano, Zoe Leonard, Robert Gober, Jack Pierson...) geografska pozicija Umaga smještenog na tromedi uvjetovala je dominantnu orijentaciju kako programa galerije, tako i zbirke koja je postupno rasla, pa se osim kvalitetnih akvizicija hrvatske suvremene umjetnosti, u kolekciji nalaze radovi istaknutih slovenskih (Irwini, Rajko Bizjak, Goran Bertok...) i talijanskih umjetnika (Fabrizio Plessi, Giancarlo dell' Antonia). Počeci kolekcije sežu u osamdesete, u vrijeme kada su postmodernistički pluralizmi u punom zamahu, s osobitim naglaskom na geometrijskoj apstrakciji i novoj slici (Duje Jurić, Edita Schubert, Zlatan Vrkljan...), da bi se kasnije sve više u fokusu zanimanja našli suvereni predstavnici hrvatske konceptualne umjetnosti sve tri generacije. Tu su *Izokrenute glave* Ivana Kožarića, objekti s natpisima Mladena Stilinovića, dekonstrukcije umjetničkog zanata Gorana Trbuljaka, radovi sa svjetlom Gorana Petrcola primjerice, ili samo jedan, ali važan rad Slavena Tolja – crno-bijela zastava iz 1992., *memento mori* mladom umjetniku Pavi Urbanu koji je poginuo u jednom od prvih napada na Dubrovnik. Mnogo radova, osobito oni u mediju fotografije i videa daju obrise vremena velikih promjena i padastiru čitav spektar kritičkih interpretacija – heterogenih, nehumanih, opscenih i napose traumatskih realnosti, kako Zapada zaraženog boljicama globalnog kapitalizma, tako i Istoka, izmorenog ekonomskim krizama i mutnim vodama tranzicije.

Svijest o postojanju jedne uistinu vrijedne zbirke čija je jedna trećina predstavljena javnosti u travnju 2007. u prostorima Muzeja grada Umaga i Galerije Marin povodom obilježavanja desetogodišnjice Cettinine smrti, možda će uspjeti podsjetiti na njezin značaj i uspjeti senzibilizirati osjećaj odgovornosti, nečim što bi se na Marinove nasljednike i sugrađane trebalo pozitivno odraziti kao poticaj da nastave s misijom mnogostruko oročenom za budućnost. Ne samo u smislu taloženja pozitivne memorije, nego i potrebom za postojanjem stvarnog mjesta na kojemu će zbirka svojom svježinom, aktualnošću i dinamizmom nastaviti emanirati energiju njezina začetnika. Ideja o postojanju većeg prostora kojeg su arhitekti Vinko Penezić i Krešimir Rogina nadahnuti paradigmom globalizam u suradnji s galeristom osmislili crtežima i arhitektonskim modelom 1995. godine, još uvijek postoji kao potencijalno rješenje kojim bi se priča o počecima privatnog galerizma doživjela svoj sretan finale, a čime bi turistička ponuda Umaga dobila još jedan, posve ekskluzivni i nimalo suvišan kulturni doprinos.

Primljeno: 17. srpnja 2007.

MISSION UNCOMPLETED: THE (DANTE) MARINO CETTINA GALLERY IN UMAG

Dante Gallery, which now bears the name of its founder, Marino Cettina Gallery, is a phenomenon that since the mid 1980s has been going on as an uncommon exception only confirming the rule of the almost non-existent standards for private gallerist activity, not only in Croatia but in the whole of Eastern Europe before the fall of the Wall.

Dante Gallery, named after the street it was located in, existed far distant from the metropolis, in the Istrian tourist town of Umag. Aware of the absence of any market for contemporary work of arts, Marino Cettina opened a café-gallery, in not over-spacious premises on the walls of which some of the major names of contemporary world and national contemporary art started to appear.

Cettina developed his criteria according to Western models, learning from the best, including the celebrated gallerist and dealer Leo Castelli. He frequently travelled, particularly to New York, where he visited exhibition spaces and fairs, and made influential acquaintanceships with gallerists, curators and artists. Two years after the opening of the gallery space, Cettina organised an exhibition dedicated to the photographs of Robert Mapplethorpe, which quickly gave notice of the criteria, almost irrationally high for those modest café premises, and indeed for any much broader context of time and space, that he nevertheless never ceased aiming for. Thanks precisely to his developing friendship with Castelli, Dante Gallery soon after showed a print cycle by Jasper Johns, in 1991, after which came shows of Rauschenberg and Lichtenstein, while during 1988 there had been the NY Quintet – Serra, Artschwager, Morris, Nauman and Ruscha.

Cettina paid just as much attention to the local art scene, not only in organising exhibitions in the Dante Gallery, but with the unremitting promotion of local artists abroad, at exhibitions and important international fairs in New York, Madrid and Rome, always paying attention to the promotion of young artists with no established reputations. Apart from his last wish that the continuity should be kept up, Cettina also placed another obligation on his heirs – the collection of about a hundred works of art. The beginnings of the collection go back to the eighties, at a time when post-modernist pluralism was in full swing, with a particular emphasis on geometrical abstraction and the New Spirit Painting, the focus afterwards swinging to contemporary representatives of Croatian conceptual art of all three generations. Awareness of the existence of a genuinely valuable collection, one third of which was shown in April in Umag City Museum and the Marino Cettina Gallery to commemorate the tenth anniversary of the founder's death will perhaps manage to recall its importance and produce a feeling of responsibility, which would have a positive effect on Marino's heirs and fellow-citizens and encourage them to continue with a mission designed to mature in the future.